

Izhaja vsako drugo soboto.
Naročnina: 5 Din četrletno, 10 Din polletno.

DELO

Uredništvo: Ljubljana, Šelenburgova
ulica 7/II. — Upravišтво: Ljubljana,
Prešernova ulica 54.

Ljubljana, 2. novembra.

Pretekle dni smo praznovali desetletnico osvobodjenja. Dne 29. oktobra leta 1918, je bila v Ljubljani proklamirana jugoslovenska država; slovenski narod se je rešil habsburškega jarma.

Nepopisno navdušenje je prevzelo vse slovensko ljudstvo, ko je zaznalo, da dosega lastne države ni le sen, ampak živa resnica. V vseh nas je bila potrjena vera, da smo si zagotovili najsičajnejšo bodočnost, ne samo v pogledu ohranitve naše narodnosti in kulture, ampak da je potrjena tudi vera, da ni nobene zaprek več, da se narod v socialnem in gospodarskem pogledu zagotovi najugodnejšo pozicijo.

Kdo se je bolj veselil ustanovitve Jugoslavije kot ravno delavec in nameščenec? V avstrijskih časih je bil slovenski delavec in nameščenec najbolj zapostavljen. Na delovno ljudstvo je tuja, nemška gospodarska oblast izvajala najhujši pritisk. Naš delovni človek je moral opravljati najslabša, hlapčevska dela in to za plačilo, ki ni dovoljevalo niti najskromnejšega življenja. Poleg tega se je pa delavca in nameščenca še nacionalno zaslužjevalo in sililo njegov naraščaj v raznarodovalne šole. Nemci in deloma Italijani so trdno držali v svojih kremljih vso našo domovino. Domalega vsa trgovina in industrija je bila v tujih rokah. Naša delovna moč je bila samo za to dobra, da je tujim kapitalistom množila premoženja, dočim je ostajalo ljudstvo revno, zaničevano in zapostavljeno.

Dolga je bila pot do svobode. Da ni bilo naše ljudstvo tako odporno in prožeto puntarskega duha, zdavnaj bi že postalo plen grabežljivih nemških in italijanskih napadalcev. Zdavnaj bi se naš narod utopil v morju nemške ekspanzivnosti, da ni pošiljal v boj odločne in borbene svoje sinove, ki so prelivali kri za nacionalno svobodo; ki so v junaškem boju izgubljali še zadnji košček kruha, katerega jim je odvzela maščevalna tujčeva pest. Danes so za nami ti težki časi in komaj da jih še ocenjujemo tako, kot so se okrutno nad nami izpolnjevali. Neverjetno hitro človek pozabi na težave, ki so zapisane v preteklosti. Komaj je minulo deset let in že se nam zdi, kot bi minulo že desetkrat deset let, odkar še slovenskega imena nismo smeli povedati na glas.

Mogoče je tudi naše pozabljenje na leta suženjstva krivo, da motrimo razmere v novi, svoji državi tako ostro? Ali je pa razočaranje po navdušenju, s katerim smo vstopili v novo državniško življenje, vzrok, da je presoja vsega, kar doživljamo — uničujoča? Naj bo kakor hoče, res je, da nismo zadovoljni! Hoteli smo to državo, ali take države nismo hoteli! V državi, v katero smo šli, kot da smo namenjeni v paradiž, ni pravega reda in marsikdo je lačen in brez dela, akoravno je voljan delati. O pravi in resnični enakopravnosti ni sledu, poštenost je brez veljave in izkoriščevalci ter ničvredni partizani imajo prvo besedo. Državno gospodarstvo in uprava je slaba. Za socialne potrebščine ljudstva naletimo vsepovsod na nerazumevanje. Države se ne vlad iz vidika splošnih vseljidskih potreb, ampak le tisti dobi nekaj, ki se prodaja režimom; le tisti je obvarovan preganjanj, ki se venomer poslušno in mirno klanja mogotceni, ki slučajno odločujejo o usodi države. Mnogo bo treba še bojev, da izvojimo zmago resnice nad lažjo, pravice nad krivico! Naša mlada država se pač še ustvarja in vsi vemo, da države niso bile čez noč ustanovljene.

Kakor smo se pokazali odločne, vztrajne in borbene v boju za našo državno samostojnost, tako bomo z

Obupni položaj nezgodnih rentnikov in upokojencev

Nikjer ni izgleda za odpomoč gladijočim. — Stalno so na delu močne sile, ki hočejo rentnikom in upokojencem odvzeti še oni košček kruha, ki ga imajo danes.

Že v zadnji številki našega lista smo poročali, da je v ministrstvu za šume in rude nekdo na podlagi pooblastil finančnega zakona 1928-29 izdelal osnutek nove uredbe o zavarovanju rudarjev. Konstatirali smo, da je uredba v svoji predloženi stilizaciji nesprejemljiva. Z ozirom na aktualnost zadeve je Delavska zbornica narodnim poslancem poslala temeljito poročilo o položaju naših nezgodnih rentnikov in upokojencev. Poročilo je bilo izročeno tudi naprednim poslancem in ga zaradi splošne zanimivosti za prizadeto delavstvo tudi priobčujemo:

Težko je udarila vojna rentnike delavskih nezgodnih in starostnih blagajin in potrebna je sanacijska akcija.

Rentniki so izgubili vsled vojne nad 450 milijonov dinarjev, katerim se je konfisciralo v raznih pravnih oblikah nad 98 odstotkov njih v premijskih rezervah zbrane imovine, ki je pomenjala za nje tudi edini eksistenčni vir. Rentniki danes deloma dobesedno gladujejo — in ni nikjer izgleda za odpomoč, medtem ko so na delu stalno močne sile, ki jim hočejo odvzeti še ta košček kruha, ki ga danes imajo.

Če smo izrekli te težke ugotovitve, je sedaj naša dolžnost,

da po vrsti pokažemo, da smo trdili s tem čisto resnico.

Pred vojno so bili zavarovani proti nezgodam naši tovarniški, rudniški in železničarski delavci!

Tovarniški delavci so bili zavarovani pred vojno proti nezgodam pri delavskih nezgodnih zavarovalnicah v Gradcu in v Trstu, vsi železničarji, tudi oni od Južne železnice pri železničarski nezgodni zavarovalnici na Dunaju, rudarji pa do leta 1914. pri svojih bratovskih skladnicah, po letu 1914. pa pri posebni nezgodni zavarovalnici na Dunaju.

Za slučaj starosti in onemoglosti večina delavstva ni bila zavarovana. Le nekaj delavskih kategorij je bilo, ki so bile zavarovane. Tu so bili predvsem naši rudarji, ki so imeli že od leta 1852 svoje starostno zavarovanje. Oni so bi-

istim elanom vodili boj za dobro notranjo ureditev naše države. Prav nič nas ne smejo strašiti trenutno neugodne razmere, kajti gotovo je, da bo z našim neumornim delom tudi naša država še enkrat močna in bogata, ki bo lahko dala dovolj kruha na razpolago vsem njenim sinovom.

Narodno delavstvo je v dneh po prevratu odlično sodelovalo pri polaganju temeljev naši državi. Vzdržalo je red pri prometu, v tovarnah in delavnicah, in budno pazilo, da temni elementi niso izrabili revolucionarnih razmer v škodo pravkar nastale nove države. Za to svoje delo ni dobilo narodno delavstvo druge plačila, kot v samozavesti, da je ravvalo dobro. Delavstvo je v prevratnih dneh pokazalo več domovinske ljubezni, kot marsikateri rodoljub, ki se še danes šopiri s psevdoslugami za državo. In prav ti narodovi zajedavci so zavozili državne razmere v napačni tir. Prva naloga delovnega ljudstva bo, da obračuna s škodljivci države, kajti potem je šele misliti na boljše čase. Brez dobrih vodilnih moči v državi ni urejenih razmer. Pričeti se mora predvsem čiščenje od zgoraj in druge desetletje naše države bo boljše od minulega.

li zavarovani za starost ves čas pri bratovskih skladnicah, ki so imele do leta 1925. značaj obratnih blagajin. Privatni nameščenici so bili zavarovani zoper starost od leta 1906 pri Pokojninskem zavodu na Dunaju. Železničarji, od katerih je bil pred vojno, kakor znano, le manjši del v državni službi, medtem ko je bil zaposlen večji del v privatni službi Južne železnice, tam, kjer so bili zaposleni.

Po številkah, ki nam jih je dal na razpolago gospod Radovan Matjašič, načelnik Središnjeg urada za zavarovanje delavcev, so zbrale vse gori našete zavarovalnice samo za naše slovenske rentnike — brez pokojninskih fondov Južne železnice, o katerih bomo enkrat posebej govorili, — nad 31.5 milijona zlatih kron premijske rezerve.

Poskusimo predočiti, kaj pomeni danes ta denar?

Po draginjskem indeksu, ki ga vodi z vsjo natančnostjo Delavska zbornica, je bilo treba dati v avgustu 1928 za živila v vrednosti ene predvojne krone nad 16 dinarjev. Za manufakturo v vrednosti ene predvojne krone je bilo treba dati 24 dinarjev, tako lahko rečemo, da mora dati tudi tisti, ki manufakture le malo kupi, za eno predvojno krono potrebnih 17 ali 68 kron. Po tem računu bi mogli kupiti za 32.5 milijona predvojnih kron, — kolikor smo rekli, da so zbrale zgoraj navedene zavarovalnice od slovenskih rentnikov premijskih rezerv, toliko, kakor danes za 520 milijonov dinarjev!

Tega denarja pa danes nikjer ni.

Kam je šel denar?

Odgovorilo se bo, da za vojna posojila.

Res je, da so podpisale zavarovalnice ogromne vsote vojnih posojil. Seveda ni treba šele razlagati, da gotovo ne s pristankom svojih slovenskih zavarovancev. Toda, — oni niso izgubljali samo vsled vojnih posojil. Da bomo to razumeli, pomislimo, kaj bi bilo, ako bi imeli vsi ti zavodi ves svoj denar v denarnih zavodih pupilarno varno naložen. Danes bi bilo tam 32.5 milijonov papirnatih kron ali 8.1 milijona dinarjev, torej 1.68 ali niti poldrug odstotek prvotnega zneska.

Kdo je vzel te vrednosti? Tisti, ki je iskal vedno nov in nov papirnat denar! Tisti je nalagal s tem davke, ne da bi se vprašal, ali so ti davki v kakem razmerju z imovinskimi razmerami. Tisti je naložil našim delavskim in nameščenim rentnikom 97.5 odstotni davek od imovine!

Do takih posledic vodi tiskanje denarja. Zato ma Goethe v svojem Favstu prav, ko prikazuje, kako je izumil sam Mefisto obdavčenje prebivalstva s tiskanjem nekritih papirnatih novčanic.

Če nastopijo časi, ko je v tiskanju novčanic morda edini izhod za državne finance,

moramo misliti na reparacijo

vsaj najhujših s takim tiskanjem prizadetih krivic, ko se vračajo rednejše razmere.

Obstoječi predpisi so pred vojno socialnim zavodom naravnost svetovali, da nalagajo svoje vrednote v državne papirje in gotovino. Pri tem je moglo do takih posledic priti. V kolikor pa so jih nalagale v hiše, so ležale te hiše izven države: druge države so jih mogle spraviti ob vrednost z maksimira-

njem najemnin. V akcije pa se denarja teh zavodov ni smelo nalagati. Zato je bila likvidacija teh zavodov silno težavna. Posrečilo se je rešiti le majhen denar. Le po 0.5 %, 0.8 % — v nekaterih srečnejših slučajih 2.5 do 3.5 % predvojne vrednosti.

Povprečno bo dala likvidacija kljub vojnim posojilom približno toliko, kolikor bi dobili, ako bi bila imovina teh zavodov do prvega početka pri naših denarnih zavodih naložena ali vsaj ne mnogo manj.

Da boste videli, katere stroke so morale pri tem največ izgubiti, bomo spremenili predvojne rezerve posameznih strok v sedanjo vrednost po razmerju 1:17. Nezgodna železničarska zavarovalnica bi morala imeti pri tem računu 178 milijonov, Pokojninski zavod 65 milijonov, Rudarska nezgodna zavarovalnica na Dunaju 15 milijonov dinarjev, bratovske skladnice 153 milijonov, Delavska nezgodna zavarovalnica v Gradcu 32 milijonov, Delavska nezgodna zavarovalnica v Trstu 61 milijonov dinarjev rezerv. Preostalih 16 milijonov dinarjev odpade na nadomestne pokojninske zavode. Če odštejemo bratovske skladnice, ki so ležale po večini v tuzemstvu, in nadomestne pokojninske zavode, so zbrali ti zavodi od naših rentnikov 351 milijonov dinarjev rezerv, v likvidacijskih pogajanjih pa nam je bilo priznано, da dobimo za to 340.000 šv. frankov, to je komaj en odstotek, a vendar še znesek, do katerega bi prišli, če bi bil ta denar pri nas v hranilnici naložen.

Če govorimo že o likvidaciji, naj še pripomnimo, da nam je bil ta denar v likvidaciji samo še priznan, da ga pa še nismo prejeli in to po naši krivdi. Tozadevnih sporazumov naša skupščina namreč še ni potrdila, čeprav je poteklo že več let od časa, odkar so bili sklenjeni.

Sporazum glede tržaškega zavoda je bil del nettunskih konvencij. Tu se je moglo še govoriti, da govore politični razlogi proti odobritvi, ker so bili v nettunskih konvencijah tudi dogovori drugačnega značaja. Druga stvar pa je pri dogovorih, sklenjenih z Avstrijo: Tu ne more govoriti proti odobritvi nikak politični razlog in more se reči le to, da

vladajoči ne najdejo časa,

da bi vzeli to malenkost, ki je ostala od nekdanjih velikih denarnih rezerv naših socialnih zavodov — še rešena.

Ves ta likvidacijski račun še za naše zavarovalnice ni toliko katastrofalen, kakor za rentnike same. Kajti one so obvezane, da plačajo za eno predvojno krono le eno sedanjo papirnat krono, katere vrednost je 68krat manjša. Malo manj kot toliko pa bodo iz likvidacijske imovine tudi dobile. Drugačna pa je stvar za rentnike same. Rentnik ima zakonito pravico do komaj 1/68 svoje predvojne rente, ali z drugimi besedami, on dobiva komaj nekaj nad poldrug procent realne vrednosti te rente.

Če je znašala renta, prenešana v sedanjo veljavo, pred vojno 200 dinarjev na mesec, znaša sedaj 3 do 4 dinarje na mesec. Če je imel prej rentnik pravico do rente v iznosu 500 dinarjev, dobiva sedaj 7 do 8 dinarjev na mesec. Če je imel pred vojno pravico do rente v iznosu 1000 dinarjev — med ponesrečenimi železničarji so bili tudi takji — dobivajo sedaj 15 do 20 dinarjev na mesec. Pa še te vsote morajo dajati kakor rečeno, naše zavarovalnice predumoma, ker odškodnine za to, kakor smo dejali, še do danes niso dobile. Popolna nezadostnost teh rent je iz teh številk jasno razvidna. Da bi se temu nekoliko odpomoglo, je osnovala v Sloveniji bivša Pokrajinska uprava na inicijativo trboveljskih rudarskih organizacij leta 1919 pokrajinski pokojninski sklad za Slovenijo. Ta uredba je

prišla v zakon o pokrajinskem pokojninskem skladu iz leta 1922. Ta pokrajinski pokojninski sklad se zbira iz doklada v iznosu 0,5 dinarjev od meterškega stota potrošenega premoga. Ta davek plačujejo torej kupci premoga, ne producent. Iz njega dobivajo draginjske doklade: 1) rentniki bratovskih skladnic, 2) rentniki pokojninskega zavarovalnice, 3) težki rentniki delavskih zavarovalnic, 4) težki rentniki in železničarske zavarovalnice zoper nezgode. Najvišja doklada podpiranca pa tudi iz tega sklada ne sme biti višja, kakor 150 dinarjev mesečno za rentnika. Ta doklada se priznava samo rentnikom, ki so drugače ali brez dohodkov, ali pa imajo dohodke, do najvišjega zneska 150 dinarjev mesečno, tako da skupna vsota mesečnih dohodkov podpirancev z doklado ne more biti v nobenem slučaju večja, kakor 300 dinarjev. Na prispevkih k pokojninskemu fondu, ki ga plačujejo konsumenti premoga, ponavljamo, da konsumenti, ne rudniki sami, se nabere pri nas letno okrog 8 milijonov dinarjev. Ta vsota se potem razdeli med bratovske skladnice, ki dobivajo za svoje rentnike nad polovico nabranih zneskov, ostanek pa gre Središnjemu uradu za zavarovanje delavcev in Pokojninskemu zavodu za javne nameščence.

Vsakemu bo jasno, da z rentami in pripadajočimi dokladi naši nezgodni in invalidni rentniki, ki so si svoječasno za svoje zavarovanje potrebne rente zbrali, niti

pred gladom

niso zavarovani. Bilo bi odveč podrobneje slikati, v kakšni bedi žive tu prizadete rodbine. Samo primer železniškega invalida naj oslika ta položaj tudi iz subjektivne strani. Ta železničar je 100% invalid zaradi nezgode. Pred vojno mu je bila priznana renta v iznosu 80 zlatih kron. Po sedanjih veljavi bi znašala to 1350 dinarjev mesečno, torej znesek, s katerim bi bil preskrbljen. Danes dobiva 20 dinarjev rente in 200 dinarjev draginjske doklade. Dotični invalid je star nad 70 let, ravno toliko tudi njegova žena. Oba sta brez vsakega premoženja. Vprašali se bomo, kako živi. Železničar sam naj odgovori. Računajte, kako shajata dve osebi z 220 dinarji. To naj bo za živež, stanovanje in vse. Žena je hodila do sedaj včasih kaj na kmete delat, jaz ne morem. Tudi žena kmalu ne bo mogla. Jaz sem sedaj še v občinskem odboru in težko bo iti med občinske reveže, za katere v naši občini skrbijo na ta način, da jih pošiljajo od ene hiše do druge. Glejte, včasih sem mnogo čital. Zadnjič so mi poslali terjatev za časopis za 100 dinarjev in so mi list ustavili. Sam v pogrebni fond še plačujem, zato, ker sem ga svoječasno sam ustanovil in ker sem že v tisti starosti, da se je treba pripravljati na smrt.

Tako je pripovedoval in v njegovih očeh se je zasvetila solza.

Takih slik bi se dalo navesti seveda sto in sto.

To bo razvidno iz sledečih števil.

Železniških provizionistov in upokojencev je 2700. Železničarskih ponesre-

čencev nad 500, rudarskih provizionistov in ponesrečencev, upokojenih po starih pravilih nad 1500, delavskih ponesrečencev tudi več sto. Pri tem položaju stojimo pred dejstvom, da ne misli nihče na to, da bi se izboljšal položaj teh rodbin. Časopisi prinesejo tu in tam suho vest, da je skočil kdo izmed njih v vodo, — a taka notica se komaj pogleda in čita. Pač pa so na delu močne sile, da se odvzame rentnikom še to, kar imajo. Tako se generalna direkcija železnice stalno brani, da bi plačevala davek od konsuma potrošenega premoga. Tega se generalna direkcija državnih železnic brani, četudi se uporablja tako nabrani denar tudi za železničarje, za katere skrbeti ima moralno dolžnost. Za producente rudnikov pa je to povod, da stalno zakulisno delajo na to, da se razveljavi zakon o pokrajinskem pokojninskem skladu in to če mogoče kar s finančnim zakonom, ne da bi se za draginjske doklade našim nezgodnim in invalidnim rentnikom na drug način poskrbelo. Parkrat je bila odprava pokojninskega sklada že v zakonskih projektih in le s skrajnim naporom se je posrečilo to ukinitve preprečiti. Ni nam treba pripomniti, da so vsi izgovori, da bi rudarska industrija iz tega izvirajočih bremen ne mogla prenašati, prazni. Ta bremena so malenkostna in niso v nikakem soglasju s tehnično premočjo onega dela rudarske industrije, ki zahteva plačevanje tega davka od konsumentov svojega premoga. V večjem delu konsumnega področja ima ta industrija naravnost monopolno stališče. In če bi morala plačati tudi kak dinar iz svojega, kaj bi bilo na tem? V teh in enakih naporih se izraža le pomanjkanje vsakega socialnega čuta. Dokler boljše rešitve ni, mora naš pokojninski podporni sklad ostati. Dokler boljše rešitve ni, naj se preskrbujejo naši rentniki tudi za naprej na sedanjih nezadostnih način. Dokler ne bo prodrlo v naši narodni skupščini spoznanje, da ne gre, da bi se ne popravile vsaj deloma krivice, ki jih je prizadejala našim socialnim zavodom inflacija, mora ostati pokojninski podporni sklad. Dokler ne bo prodrlo v naši narodni skupščini spoznanje, da je bila težka krivica, da se je naložil našim socialnim zavodom s tiskanjem novega denarja davek, ki je konfisciral 98 odstotkov vse njih imovine — medtem ko so na drugi strani mnogi od tega bogati — mora ostati pokojninski sklad.

Priti pa mora do popolnejše reparacije.

Narodna skupščina mora najti sredstva, da se povrne socialnim zavodom del imovine, ki jim je bila indirektno konfiscirana — narodna skupščina kolikor vem odklanja imovinski davek, zato gotovo ne bo za imovinski davek, ki bi odvezl 98 odstotkov imovine in to najbednejšim.

Ta krivica pa se je vsled inflacije zgodila in se mora popraviti. Navedli bomo tudi viro, od koder naj se vzame denar za te reparacije. Samo s 30 odstotki one imovine, ki je bila pred vojno na dolg kupljena in do polovice in več zadolžena, pa se je razdolžila, ker

je zgodil denar vrednost, naj se konfiscira za reparacije 98 odstotne konfiskacije. Tistih 80 srečnih lastnikov gozdne veleposesti, ki poseduje tretjino slovenskih gozdov, in ki stoje danes brez dvoma bolje nego pred vojno, iz istega razloga bolje, kakor stoje naši socialni zavodi slabše, naj trpi nekaj in

del velike krivice bo popravljen.

To mora biti mogoče. Če je bilo mogoče napraviti v narodni skupščini zakon, ki omogoča spreminjati v predvojno valuto delnice, tudi če so bile vplačane v slabem denarju in po vojni potem mora biti mogoče, da se popravi ta krivica, ki smo jo obrazložili.

Klerikalna reakcija

Škandalozna uredba ljubljanske oblastne skupščine o cestarijih in mostninarjih. — Krščanski socialci in socialni demokrati se solidarizirajo z reakcijo.

Ljubljanska oblastna skupščina je sprejela uredbo o službenem razmerju oblastnih cestarjev in mostninarjev. Uredba je po svojem besedilu vzgledna za trditev, da je vodstvo slovenske klerikalne politike v najreakcionarnjših rokah. Krščanski socialci bi imeli najlepšo priložnost, da izpovedo oficijelnemu vodstvu SLS svojo revolucijonarno ali vsaj ponižno socialno mišljenje. Toda krščanski socialci so korajžni samo v svojih glasilih in na shodih. V oblastni skupščini pa so brez sramu glasovali za reakcijo, samo da bi ne bilo zamere pri višji gospodi, ki je kapitalistično orijentirana. Prav z glasovanjem za službena določila oblastnih cestarjev in mostninarjev so krščanski socialci ponovno dokazali, da so brez hrbtnice in da so jim vsa blagodneča načela le za vabo, kadar za SLS love glasove. Ob narodne delavce se krščanski socialci prav radi spodtikajo, da so premalo socialisti. Vendar pa vsak objektivni opazovalec sedaj lahko mirno ugotovi, da se narodni delavci po svojih zastopnikih še nikdar niso tako pregrešili proti delovnemu ljudstvu kot krščanski socialci ravno z glasovanjem za uredbo o cestarijih in mostninarjih. Krščanski socialci so se sploh diskvalificirali še kdaj govoriti o socialnem radikalizmu in so naravnost smešni, če hočejo dajati celo drugim nauke. Danes je več kot jasno, da so krščanski socialci v praksi najbolj oddaljeni socializmu.

Oglemo si, kaj so krščanski socialci zagovarjali v oblastni skupščini kot pravično ureditev delovnega razmerja med cestariji in oblastnim odborom.

Po oblastni naredbi naj bi imeli cestariji in mostninarji za prvih pet let službe 100 Din mesečno, od 5 do 10 let 200 Din, od 10 do 15 let 300 Din, od 15 do 20 let 350 Din in nad 20 let službe 400 Din. Osebna draginjska doklada znaša za cestarja in mostninarja mesečno 500 Din. Rodbinska doklada pa 30 Din mesečno.

Za primer bi imel cestar, ki služi že devet let in bi bil oženjen in imel troje otrok — 840 Din mesečne plače, cestar začetnik do 5 let službe pa samo 740 Din mesečne plače. Jasno je, da s tako pičlimi dohodki ne more cestar pošteno preživljati sebe in svojo družino.

Uredba izključuje bolniško zavarovanje cestarjev in mostninarjev, ki dobivajo po uredbi za slučaj uradno ugotovljene bolezni plačo za dobo 26 tednov. Po 26 tednih ustavi oblastni odbor pre-

jemke ali pa lahko odpusti uslužbenca iz službe. V uredbi ni izrecno zajamčeno uslužbencu, da dobi prejemke tudi preko 26tedenske plače za slučaj, če je vsled izvrševanja svojega poklica obbolel, kar se pri cestarijih večkrat zgodi, ko morajo izvrševati svoj posel tudi v najneugodnejših vremenskih razmerah. Socialna dolžnost bi morala narekovati oblastnemu odboru predpis uredbe, da so cestariji in mostninarji vsled nizkih prejemkov tudi bolniško zavarovani in tako poleg brezplačne bolniške oskrbe deležni tudi hranarine, porodniške podpore, dežje opreme, pogrebne in rente ob nezgodah, skratka vsega, kar nudi zakon o zavarovanju delavcev.

Škandalozna so tudi določila uredbe o prestanku službenega razmerja. Oblastni odbor lahko odpusti cestarja tekom 14 dni, brez disciplinarne preiskave in brez navedbe odpovednih razlogov. Kakor hitro ni cestar ali mostninar vladajočim po volji — hajdi iz službe in če si tudi služi 30 let. Večjega barbarizma si ne moremo misliti!

Zaradi visoke starosti, bolezni ali nezgode za službo onesposobljenim cestarijem in mostninarjem dovoljuje oblastni odbor na prošnje osebne starostne preskrbnine, ki znašajo po 10- do 15-letnem službovanju 250 Din mesečno, po 15- do 20-letnem službovanju 300 Din mesečno, po 20- do 25-letnem službovanju 350 Din mesečno, po 25- do 30-letnem službovanju 400 Din mesečno, po 30- do 35-letnem službovanju 450 Din mesečno, po 35- do 40-letnem službovanju 500 Din mesečno in po 40- in večletnem službovanju 550 Din mesečno.

Vdovam umrlih cestarjev pripade polovica možne preskrbnine, razen v slučaju, ako oblastni odbor iz tehtnih razlogov drugače ne ukrene. Zopet samo zaklavzulirana pravica. Nekatere vdove lahko dobe preskrbnino, druge zopet ne. Kot bi ne imele vse vdove enakih pravic do preskrbnine, katero je zaslužil umrli mož s težkim delom.

Do same preskrbnine nima uslužbenec pravice, ampak mora šele zanjo prositi in jo dobi šele tedaj, ako mu jo oblastni odbor prizna. Vse je odvisno od proste presoje oblastnega odbora. SLS utemeljuje določilo, da se mora za preskrbnino vlagati prošnje s tem, da se na ta način navaja cestarje in mostninarje »k pridnosti«. Odkritosrčnejše bi pa gospodje govorili, če bi rekli: SLS hoče imeti cestarje in mostninarje absolutno v svojih rokah. Kdor

§ 459.

O paragrafih ne govorim rad in kar stresa me, če slišim o njih govoriti. Ogibljem se jim tako, da se vsakemu policajju že v naprej odkrijem, ker znam, da čuvajo oni vse paragrafe, kar jih imamo v naši državi, razun onih iz zakona o zaščiti delavcev. Ti paragrafi namreč niso tako zviti in lahko sami stojijo pokonci, zato jim ni treba posvečati posebne pažnje. In vidite, čimbolj se nekoga ogiblješ, temraje se ti pridruži. Tako sem si ogibal teh nesrečnih paragrafov in sem se odrekel vsem užitkom, piščici, kajenju, demonstracijam in vsemu, kar je lepega, ker nikdar ne veš, kdaj te paragraf zagradi. Spiješ kozarec si vinjen, zavpiješ in že je roka pravice tu in paragrafu ne oddideš; kadliš viržinko, je nisi navajen, pride glavobol in z njim slabost in že je tu policaj, če se na cesti od slabosti gugaš. O demonstracijah pa raje molčim, tu res ni dobro češenj zobati. Vidite, in

vzlic vsemu temu, da se tako ogibljem paragrafom, me je zagrabil.

Sedim oni dan v pisarni nič hudega sluteč. In pride točno ob pol 10. uri, ta ura je nesrečna, pismonoša in mi da pisemček, lep plav pisemček in mi s smehljajem pove, da niso plava pisma prav nič dobrega. Kakšno razočaranje. Vedno sem vpil: »ta plava je ta prava,« in sedaj se izkaže da ni. Pa podpišem pismonošo kar dvakrat, da sem pismo resnično ob tej in tej uri prejel. Odprem ga in še danes hvalim boga, da imam jeklene živce, sicer bi bilo po meni. V tem pisemčku se me vabi za ta in ta dan v to in to sobo okrajne sodnije, ker sem obtožen po § 459. kazenskega zakona in pravi poziv, naj pridem sigurno ob določeni uri in naj dokazna, ki se jih hočem poslužiti prinesem seboj ali pa naznanim slavni sodniji, da jih ona priskrbi h glavni razpravi. Konec pa pravi, da se izreče sodba tudi če izostanem. O jej, o jej, kaj bo, kaj bo. To je bil moj prvi vzklík, čeravno še nisem vedel, čemu sem naenkrat obdolženec

in še po tako velikem paragrafu. Pomislite, 459, to niso mačje solze. In premišljevali sem začel o svojem bornem življenju, pred mano je šla cela vrsta prijateljev, znancev in neznancev in pri vsakem sem se vprašal: pogled, če tega nisi razžalil. In nisem nobenega, tako sem vendar prijazen z vsemi; da bi koga žalil, nak, tega pa ne. Pa sem pomislil, če nisem koga z avtom povozil ali nisem imel luči na kolesu, pa tudi to ne more biti, saj avta in kolesa sploh nimam.

Da se rešim muk, sem stopil prav ponižno na sodnijo in povprašal, čemu se me je § 459. oprijel. In tu sem zaznal svoj veliki greh.

Ob času stavke papirničarjev sem govoril na shodu, miril ljudi, jih pozival k razsodnosti in sedaj imam. Vevška papirnica se mi je izkazala hvaležna in mi naprtila na moje grešno telo en sam paragraf, medtem ko imajo ostali moji kolegi opravka z dvema ali še več paragrafi. Eden je celo kadil in je zato prišel navzkriž s paragrafom. Sam bog

me ima rad, da me niso gospodje iz tovarne videli, da sem enkrat moral na mostu pred tovarno pljuniti. Ja, srečo pa imam.

No pa šalo v stran.

Žalostno in značilno za današnje razmere je dejstvo, da je smatrala vevška papirnica za potrebno dvigniti tožbo proti vsem strokovnim tajnikom v Ljubljani in proti vplivnejšim delavskim zaupnikom, češ, da so se različno pregrešili.

Ne vem komu bo v čast to in kdo bo imel zgubo. Vevška papirnica se moti, če misli, da nas bo strahovala s sodnijo in paragrafi. Mene veseli, da sem tudi za svojo »zmernost« prišel pod obtožbo in ravno to mi daje novega dokaza, da moramo odslej nastopiti povsod brez vsake rezerve in z vso oddolžnostjo. Če bom potem prišel pod paragraf, bom vsaj vedel čemu in zakaj.

Prihodnji teden bo druga razprava. prva je že bila in so bili takrat pred sodniki trije moji kolegi. Razprava se je preložila, rabijo se nove priče. Na

ne bo vse življenje absolutno pariral SLS delodajalcem, ta lahko na stare dni, ko je dal vse svoje moči javni službi — pogine od lakote! Po 30 letih službe naj ne dobi cestar niti borih 400 Din, če se je zameril svojim predpostavljenim!

Dobro upravljane ceste so predpogoj za gospodarski napredek naroda. Vendar dobrih in lepih cest nikdar ne bomo imeli, če bodo delavci, ki ustvarjajo ceste, slabo plačani, lačni in raztrgani. Tisti, ki nam bo ustvaril ceste, mora dobiti za svoje delo vsaj plačilo, ki mu omogoča eksistenco. Ako potiska SLS cestarjev v vrste najbednejšega proletarijata, potem tudi noče dobrih cest. In prav to je med drugim tudi potrebno ugotoviti.

Ugotovili smo že, da je za reakcionarno ureditev službenega razmerja ce-

starjev in mostninarjev glasovala SLS s krščanskimi socialci vred. V oblastni skupščini imajo pa tudi socialni demokrati svojega zastopnika. Pričakovalo se je, da se bo vsaj ta poslanec pridružil naprednim poslancem in glasoval proti uredbi. Toda tudi to se ni zgodilo. Socialno-demokratski zastopnik je glasoval za uredbo. Razumljivo je, da morajo krščanski socialci z reakcijo vodstva SLS. Da pa se je socialno-demokratski zastopnik spozabil tako daleč in da je glasoval za izstradalno politiko kapitalistične gospode proti cestarjem in mostninarjem — nam pa je nerazumljivo. Upamo in pričakujemo, da bo vodstvo socialno-demokratske stranke opravičilo nesocialen nastop stojega zastopnika, ker drugače pade tudi nad socialiste sodba, ki je nad krščanskimi socialci zaključena.

stev. Pomisliti je treba v prvi vrsti, da je vajenec človek, ki se šele telesno in duševno razvija. Prav v tej dobi mu je treba vcepiti veselje do dela, pa tudi veselje do življenja, treba mu je vzbuditi čut pravičnosti do sebe in do sodržavljanov. Pomisliti je treba dalje, da gre kolo časa neprestano dalje, da isti način življenja, ki je bil nam pred 30 leti prikladen in zadovoljiv, danes ne drži več. Tudi od skromnega vajenca in mladega pomočnika zahteva služba in javnost nekako zaokroženo naobrazbo, ki ga usposobi, da more sedeti v olikani družbi.

V Ljubljani je veliko vajencev, ki ne stanujejo pri mojstrih, ter se morajo dnevno voziti z vlakom na delo. Ti imajo sicer znižano vožnjo na podlagi delavske izkaznice, ki pa velja le za delavnike. Ker pa odhaja vajenčev vlak nekaj ur po končanem nedeljskem po-

uku, se potika tak vajenec ob lepem in ob slabem vremenu po Ljubljani, dostikrat premočen do kože, brez kosila, v strgani obleki in preluknjanih čevljih, ker nima nikjer zavetja. Ali ne govori čut ljubezni do bližnjega, da se pusti take vajence ob nedeljah doma v krogu svojih roditeljev, naj zadostijo svoji verski dolžnosti, ostali nedeljski čas pa naj porabijo po želji in naročilu staršev, ki bodo gotovo porabili to priliko, da pripravijo vajencu za prihodnji teden potrebno perilo, da mu zakrpaajo obleko, da skrbijo za vaječeve telesno čiščenje itd. Kdor je bil po usodi obsojen na to, da je moral v mladeniških letih od družine med tuje ljudi, ta ve in občuti, kakšno hrepenenje ga je gnalo domov, pa naj bi bilo to tudi za en sam dan.

(Konec v prih. številki.)

Za odpravo nedeljskega pouka na obrtnih nadaljevalnih šolah

Delodajalci in njih korporacije odvzamejo vajencem nedeljski počitek. — Gospodarski, vzgojni in pravni razlogi za ukinitve nedeljskega pouka.

Pri nas se je udomačila navada, da se vajenci izrabljajo do skrajne mere. Od ranega jutra do poznega večera je vajenec zaposlen, ne le v delavnici, temveč največkrat tudi pri gospodinjstvu mojstra. Delodajalec zelo pazi, da vajenca res v pravem smislu besede izrablja, kolikor je le mogoče. In vzlic temu, da nekateri poslodavci radi govorijo o potrebi večje izobrazbe našega delavstva, se najdejo med njimi celo taki, ki bi z veseljem ukinili obrtne nadaljevalne šole, češ da ne bi zapravljali vajence časa po nepotrebnem. In ravno radi časa, za katerega se mojstru tako gre, je pri nas uveljavljena grda in protizakonita navada, da se na obrtnih nadaljevalnih šolah poučuje ob nedeljah dopoldan. Zakon o zaščiti delavcev izrecno zabranjuje vsako delo mladostnim delavcem, med katere spadajo brezdvomno tudi vajenci. V § 16. tega zakona stoji dobesedno sledeča določitev: »Odredbe §§ 14. in 15. ne veljajo za mladostne delavce pod 18 leti v obče, katerim se mora dajati ob dnehi, navedenih v § 12. tega zakona, (nedeljah), brezpogojno in brez izjeme popoln odmor. Če se torej sili vajence v nedeljsko šolo, se je kršil § 16. zakona o zaščiti delavcev, ki je vendar še v veljavi in katerega bi se morala predvsem držati ravno oblast, ki je predpisala nedeljski pouk.

Narodno strokovna zveza je že lani leto zahtevala ukinitve nedeljskega pouka na obrtnih šolah in je to svojo zahtevo tudi obširno utemeljila. Opozarjala je posebno na kršitev zakona, z ozirom na § 16. Zakona o zaščiti delavcev. Veliko županstvo ni vpoštevalo te vloge, marveč je ugodilo vlogi delodajalcev in posebno vlogi Zbornice za trgovino in obrt, katere kopijo je zbornica poslala tudi nam.

Zbornica se izreka v svoji vlogi izrecno proti odpravi nedeljskega pouka in utemeljuje to svojo vlogo med drugim tudi s tem, da vajenci mnogo prostega časa ob nedeljah ubijajo s postopanjem in žal prepogosto v slabi družbi. Ta »slaba« družba je mišljena v tem, da se družijo v strokovnih organizacijah z zavednimi delavci, kjer dobijo prvi poduk o bodočem boju, ki ga bodo morali biti za svoj obstanek. Mi razumemo, da Zbornica tudi ni mogla zavzeti drugačnega stališča in ga tudi najbrž ne bo, četudi je morda sama prepričana, da ne bi bilo v nobeno škodo poslodavcu, če se nekaj nedeljskih šolskih ur porazdeli na ostale delovne dneve.

Zelo utemeljen predlog za odpravo nedeljskega poduka je na pristojno mesto odposlal tudi vodja obrtne nadaljevalne šole g. F. Repovš, ki pravi v svoji utemeljitvi sledeče:

»Že iz časov pred svetovno vojno izhaja stremiljenje posameznih delavskih organizacij, naj se uvede za obrtne vajence tedensko po en dan oddiha in so se vršila v tem pravcu posvetovanja in zborovanja. Po prevratu pa postajajo ti glasovi vedno glasnejši in to ne brez upravičene podlage, saj se sklicujejo na zakon o zavarovanju delavcev, ki predvideva za vajence oprostitve vsakega dela od sobote opoldne do ponedeljka zjutraj. Seveda se navadno razlaga ta predpis, kjer se ga sploh vpoštevata tako, da velja ta oddih le za delavnico, pouk v šoli pa nekateri ne smatrajo za delo. Gotovo pa bo vsak razsoden človek pritrtil, da pouk za vajenca ni oddih, ker zahteva od njega popolno koncentracijo duševnih sil in ga duševno delo v šoli gotovo vsaj toliko utruja, kot pa delo v delavnici.

Gospodarski razlogi: Za odpravo nedeljskega pouka govori nešteto dej-

Narodno-strokovna zveza

STAVKA V STEKLARSKI INDUSTRIJI

Štiri dolge mesece je trajala stavka v steklarni industriji v Hrastniku. Štiri dolge mesece bijejo steklarji težak boj za svoj obstanek. Vsi dosednji pregovori s podjetjem so ostali brezuspešni, v zadnjem času pa je bilo podjetje popolnoma pasivno in je cela stvar ostala na mrtvi točki. Delavska zbornica je poslala na Češko delegacijo steklarjev, da pregleda tamkajšnje delavske mezde in prilike v steklarnah. Ko se je delegacija vrnila, je Delavska zbornica sklicala skupno z Inspekcijo dela novo razpravo, ki se je vršila v sredo 17. oktobra in je trajala celo dopoldne. Delavska zbornica je na podlagi zbranega materiala dokazala upravičenost delavskih zahtev in povdarjala nujno potrebo po likvidaciji stavke. Podjetje ni moglo drugače, kakor da prizna stvarnost delavskih zahtev in je zato popustilo ter je nato prišlo do principijelnega sporazuma, da se tarifa, ki jo imajo češki steklarji, sprejme in izvede tudi pri nas. Če se bo nova tarifa resnično uveljavila tudi pri nas, v kar ne dvomimo, pomenja tarifa odpravo srednjeveških razmer iz naših steklarn.

Na razpravi se je sklenilo sestaviti komisijo, v kateri bodo zastopniki delavstva in podjetja. Ta komisija bo imela nalogo tarifirati v duhu češke tarife vse predmete, ki jih proizvajajo naše steklarne. Dalje je bilo sklenjeno, da začne komisija takoj z delom, ki traja od 8 do 10 dni. Sklenjeno je tudi bilo, da se z delom v steklarnah začne tedaj, ko pride glede glavnih predmetov, ki se proizvajajo v naših steklarnah, do sporazuma glede tarife.

Razprava, ki je začetek pregovorov po štirih mesecih težke in vztrajne borbe, je odjeknila zelo povoljno med stavkajočimi in vsemi delavci.

V glavnem velja iz češke tarife za naše razmere v prvi vrsti odprava tako imenovanega »šoka«-sistema, na mesto tega se upelje novi sistem zara-

čunavanja dela po stotinah. Kar je najvažnejše v tem sistemu, je to, da se zelo zviša mezda vseh delavcev, ki so slabeje plačani, a posebno bo povoljno za one, ki so bili dosedaj plačani zelo slabo in je to slabo plačevanje povzročal ravno odpravljeni šok-sistem. Za naše steklarje pomenja uvedba češkega sistema velik uspeh in novo dobo v steklarski industriji.

Češki delavec si je znal z dolgotrajnimi boji in napori priboriti tarifo, ki mu je lahko v čast in ki lahko služi tudi drugim v vzor.

Mi smo sledili celo borbo steklarjev z živim interesom, ker imamo med njimi tudi svoje tovariše. Pa tudi, če jih ne bi imeli, bi z vso svojo močjo podprli pokret steklarjev, ker vemo, da so v upravičeni in sveti borbi. Z željo, da dosežejo steklarji v svoji borbi čim največ uspehov, jih tovariško pozdravljamo in kličemo: Vztrajno naprej do zmage.

MEZDNO GIBANJE KOVINARJEV NA MUTI.

Delavstvo železarne na Muti je v mezdnem gibanju. Vzlic naraščajoči draginji in najrazličnejšim davkom so ostale plače kovinarjev na Muti nespremenjene, kar je tiralo kovinarje v čim slabši gmotni položaj. Večina njih si je morala pomagati s tem, da se je zadolževala, kar pa ne more trajati večno in si je treba slaviti vprašanje, kdaj in kako bom dolg poravnal. Z ozirom na vedno slabše prilike so kovinarji stavili podjetju zahtevo po reguliranju mezd, v kar so bili in so popolnoma upravičeni. Podjetje, kot vsako podjetje, se skuša temu izogniti in stvar zavlačevati. Mi pa, ki poznamo vztrajnost in discipliniranost kovinarjev, vemo, da bodo v svojih pravičnih zahtevah morali zmagati. Železarna na Muti ima tudi državna naročila, ima pa tudi inozemskega gospodarja. In zato smo prav radovedni, kakšno stališče zavzamejo inozemci proti delavstvu, proti onemu delavstvu, ki izvršuje državne dobave in polni žepe tujemu kapitalu. O poteku meznega gibanja še poročamo.

ZA KULTURO NAŠEGA DELAVSTVA

Delavska zbornica v Ljubljani je veliko že napravila in žrtvovala za kulturo in izobrazbo našega delavca. Kdor še ni videl plod njenega dela, si mora ogledati veličastno knjižnico in čitalnico v novi palači Delavske zbornice. Na tisoče in tisoče je vsakovrstnih knjig, ki so namenjeni delavski izobrazbi, na stotine je najrazličnejših časopisov in revij, ki čakajo, da jih vzame delavec v svoje roke in si potom njih pridobi nekaj več znanja. In kakor je delavec pred leti stradal na pomanjkanju knjig in časopisov in tarnal, da se nihče ne briga zanj, tako se je danes vloga spremenila in bi lahko čitalnica in knjižnica dejala, da strada na delavcih. Prav malo je delavcev, ki se te njemu namenjene institucije res tudi poslužujejo. V veliki večini se knjižnice in čitalnice DV poslužujejo uradništvo in diaštvo. Delavec si ne vzame časa in ne truda, da bi posegel po res lepi in

drugo razpravo pridem jaz in z menoj morda še kdo drugi. Videli bomo kaj bo in potem spregovorim še par besed.

V. K.

Svečana otvoritev češke čitalnice in knjižnice v prostorih Delavske zbornice v Ljubljani

Na praznik osvoboditve, v nedeljo 28. oktobra, se je vršil v Ljubljani zelo pomemben večer. Ob pol 7. uri so se zbrali zastopniki Delavske zbornice in njenega kulturno-prosvetnega odseka ter predstavniki v Delavski zbornici včlanjenih strokovnih organizacij, katerim se je pridružila polnoštevilna kolonija čeških bratov in sester, ki stalno prebivajo v Ljubljani. Njim na čelu je stal g. konzul Resl s svojjo gospo soprogo. Ko so ugledni gostje in ostali predstavniki zasedli mesta v čitalniškem prostoru, je otvoril večer podpredsednik Delavske zbornice g. Sedej,

ki je pozdravil mnogoštevilno češko kolonijo in češkoslovenskega konzula g. dr. Resla ter podal besedo podpredsedniku kulturno-prosvetnega odseka tov. Rudolfu Juvanu, ki je pozdravil v imenu tega odseka vse zbrane goste in predstavnike ter poudaril pomen slavlja. Poudaril je veliko kulturno delo, ki ga vrši kulturno-prosvetni odsek Delavske zbornice in podčrtal, da so tudi pri tem delu služili bratje Čehi za vzor kako je širiti kulturo med proletarijatom. V svojem govoru je omenjal važnost slavlja, ko se bratom Čehom v Ljubljani odvarjajo duri hrama delavske kulture, v katerem bodo našli bratski in prijateljski sprejem in kjer bodo imeli na razpolago svoje časopise, brošure in knjige. Ponosno je poudaril dejstvo, da je ravno delavec oni, ki je prvi ponudil gostoljubnost pod svojo streho, katero so bratje Čehi z veseljem sprejeli. Na pozdrave obeh zastopnikov Delavske zbornice se je v lepih besedah zahvalil konzul g. dr. Resl, ki je svoj govor izgovoril v lepi

slovenščini, kar je napravilo na vse navzoče kar najlepši utis. Čestital je predstavnikom Delavske zbornice na lepih in velikih uspehih, ki jih lahko pokažejo ravno na kulturnem polju in je končno izrekel svojo pristržno zahvalo DV, ki je tako rada ponudila svoje kulturno žarišče tudi drugim. Govorila sta še zastopnika Češke obce g. Čermak in podpredsednik Jugoslovenske-češkoslovske lige g. ravnatelj Pustoslemšek, ki sta se zahvalila Delavski zbornici za gostoljubno ponudbo, da bodo imei v Ljubljani prebivajoči Čehoslovaki odsej svoj kotiček v lepih prostorih kulturno-prosvetnega odseka Delavske zbornice. Po kratki, a pristrčni prireditvi, so si udeleženci ogledali knjižnico in čitalnico in so bili vsi polni hvale nad vzornostjo in lepoto tega delavskega kulturnega žarišča.

Mi smo ponosni, da smo lahko dali bratom Čehom prostor, kjer se bodo počutili domače in svoje med svojimi.

koristni knjigi. Žalostno, a resnično je to dejstvo, preko katerega ne moremo molče.

Naše delavstvo danes ne preživlja lepih časov. Prav slabo se mu godi in v velikem pomanjkanju živi. Je teptan in po svoji krivdi zaničevan, ker se sam zaničuje. Nikoli ne pomisli naš delavec na samoizobrazbo in na to, da človek toliko velja, kolikor zna. Našemu delavcu zadostuje, kar se je naučil v prvih razredih ljudske šole, zadostuje mu, da je močan in se ne ustraši nobenega dela, zadostuje mu, če ni vino predrago in se ga lahko vsak dan vsaj nekaj lahko privoščiti. O svoji notranjosti, o svoji izobrazbi ne razmišlja in je zato najbednejši med bednimi. In vendar bi se lahko dvignil tudi naš delavec na visoko kulturno stopnjo in bi na mah postal spoštovan in imel dostop v najširšo našo družbo. Danes pa se vsake družbe izogiblje, ravno iz razloga, ker se ne čuti dovolj izobraženega, da bi smel v družbo. Zato si išče po breznicah in dalmatinskih kletih sebi enako družbo, ki o knjigah nič ne ve in zna samo toliko, da so časopisi tiskani papir.

Opazujem našega delavca in se kar bojim za njega bodočnost, če ne bo krenil na drugo pot. Kar je starejši delavec, o teh ne smemo pričakovati novega preokreta, a nam ni toliko do njih, ker vemo, da se da staro drevo težko pripogniti. Gre nam za mlado našo generacijo in nas boli, da ne vidimo v knjižnici onega števila naših mladih delavcev in vajencev, kakor bi bilo pričakovati. Ko opazujemo obiskovalce naše knjižnice in čitalnice in vidimo njih navdušenost v novih, lepih prostorih, si želimo videti čim več naših mladih delavcev, naših mladih vajencev, ker šele takrat vemo in vidimo, da ni bilo delo Delavske zbornice zaman, šele takrat vemo vsi, da bo naše delo kronano z uspehom.

Veliko delo Delavske zbornice pokaže svoje sadove šele v teku prihodnjih desetletij. Takrat bomo videli, če mi bil naš trud zaman in če je bilo naše delo blagoslovljeno. Kot smo dejali začetkoma, tako ponavljamo ob zaključku: od sedanje generacije ne pričakujemo veliko, naša nada in up je naša mladina in tej posvečamo vso svojo pažnjo. Na to zidajmo našo veliko in lepšo bodočnost.

Vse mlade delavce, vse vajence pa vabimo, naj si ogledajo našo novo knjižnico in čitalnico (DZ), kjer se bodo čutili domače in ker se bodo čutili domače, bodo radi posegli po lepi knjigi, po lepem časopisu in bodo pozneje enkrat iz srca hvaležni Delavski zbornici in vsem njenim činiteljem za veliko kulturno delo, ki so ga izvršili z otvoritvijo delavske knjižnice in čitalnice.

V znanosti in kulturi je naše najhujše orožje, je naša zmaga in boljše življenje.

NAŠA PREDAVANJA.

Prišnji teden smo razposlali vsem podružnicam obširne okrožnice glede prirejanja predavanj. Okrožnicam smo priložili tudi seznam skioptičnih predavanj in vprašalno polo. Danes navajamo nekaj drugih predavanj, katerih prav posebno priporočamo vsem podružnicam. Predavanja so naslednja:

Dr. Jože Bohinjec: 1. O socialnem zavarovanju pri nas in drugod. 2. O kolektivnih pogodbah. 3. Socialna vprašanja. 4. Kaj je in kaj hoče socializacija. 5. Delavsko pravo.

Dr. Stojan Bajič: 1. Društvo narodov, njega ustroj in delo. 2. O razorožitvi in bodočih vojnah. 3. Kaj moram vedeti o državi. 4. Uvod v razumevanje notranje politike. 5. Pravo zasebnega nameščenja in delavca.

Milan Cimerman: 1. O davčnem zakonu. 2. O zakonu o taksah. 3. O ustroju zemljiške knjige.

Fran Majcen: 1. Država in cerkev — vera in politika. 2. Občina in nje uprava.

Ivan Tavčar: 1. Načela Narodno strokovne zveze. 2. Naša socialna zakonodaja. 3. O kolektivnih pogodbah.

Rudolf Juvan: 1. Kaj mora vedeti vsak organiziranec. 2. O vprašanju brezposelnosti. 3. Naš pokret pri nas in na Češkem.

Vse podružnice naj pazno prečitajo poslano jim okrožnico, naj o njej razpravljajo na odborovi seji in pošljejo potem tajništvu izpolnjeno vprašalno polo. Podružnice morajo vrniti vprašalno polo najpozneje do 10. novembra, ker bo tajništvo potem sestavilo celoten program predavanj. Podružnice, ki ne bi do tega časa poslale vprašalno polo, znajo ostati brez predavanj, ker bo tajništvo razporedilo predavatelje za celo zimsko sezono in jih naprosilo, da si rezervirajo določene dneve. Upoštevajte vsa navodila okrožnice in odgovorite na njo pravočasno. Na poznejše prijave se tajništvo ne bo moglo ozirati.

VSEM PODRUŽNICIM BLAGAJNIKOM.

Nekatere podružnice so sledile mojemu zadnjemu klicu v listu in talkoj poslale obračun in denar. Vendar pa tega niso storile vse in kažejo tako njihovim blagajnikom skrajno malomarnost. Z prihodnjo številko ustavimo list vsem onim članom, ki nimajo poravnane članarine za september. Svoje tovariše ponovno in zadnjič prosim, naj mi olajšajo delo in skrbijo, da dobim točno in v redu članarino. Kakor sem doslej odlašal, tako se bom v prihodnji številki poslužil svoje pravice in imenom navedel vse blagajnike in podružnice, ki so v zaostanku. Naj vidijo potem redne podružnice, kje je ovira za redno in brezhibno poslovanje. Pomislijo naj vsi oni zamudniki, da ovirajo naš pokret, kar je nedopustljivo. Članstvo podružnic prosim, naj samo napravi red in pozove blagajnika k redu. — Centralni blagajnik.

KONGRESNE SLIKE.

Nujno pozivamo vse podružnice in posameznike, ki so prejeli kongresne slike, da nam iste takoj poravnajo. Podružnicam smo poslali takoj po kongresu na ogled po eno sliko, za katero nam morajo poslati 5 dinarjev ali pa sliko nepoškodovano vrniti. Centrala mora poravnati račun fotografa in prositi zato ponovno za poravnavo sprejetih slik. — Tajništvo ima še nekaj razglednic in večjih slik na razpolago. Dolžnost vsakega člana je, da si kongresno sliko nabavi.

DRUŠTVENI ZNAKI.

Tajništvo ia v zalogi še večje število društvenih znakov, ki so prav čedni in prav poceni. Vzlic temu, da so izdelani iz boljše kovine in posrebrjeni, stane komad samo 5 din. Znak si mora vsak naš član nabaviti. Podružnice naj skrbijo, da bodo imele znake vedno v zalogi in jih razprodajale med članstvo. Skrbeti morajo tudi zato, da bodo vsi člani vedno in povsod nosili s ponosom naš znak. Podružnice, ki so prejele znake in jih še niso poravnale, naj to čimprej storijo.

KNJIŽNICA IN ČITALNICA.

Kulturno prosvetni odsek Delavske zbornice je otvoril z 15. oktobrom svojo knjižnico in čitalnico v novih prostorih palače Delavske zbornice. Odprti sta vsak delavnik od 10. do 12. ure in od pol 18. do 21. ure. Ob nedeljah in praznikih pa od 9. do 12. ure. V knjižnico se lahko vpiše vsakdo, ki se zadosno legitimira. Čitalnico bodo stalno krasile slike mlajših umetnikov, organiziranih v »Umetniški Matici«. Slike se bodo vedno menjale, tako da bodo lahko obiskovalci knjižnice in čitalnice stalno sledili razvoju naše umetnosti. Knjižnica je preurejena po najmodernejšem sistemu. Našemu članstvu toplo priporočamo obisk te važne delavske institucije.

LITIJA.

Tukajšnji delavski prosvetni odsek Delavske zbornice je priredil že dve predavanji. Prvo, ki je obenem bilo otvoritveno, se je vršilo v nedeljo 21. oktobra in je o »novem Dunaju« predaval tov. Kravos. Drugo se je vršilo v soboto 27. oktobra in je tudi takrat

predaval tov. Kravos o Japonski. Obe predavanji sta bili prav lepi, posebno lepe pa so bile skioptične slike. Udeležba na prvih dveh predavanjih je bila skrajno nezadovoljiva in je odsek zato sklenil opustiti nekaj časa predavanja. Čudno je, da se litijsko delavstvo tako boji predavanj in se jim odtuja, medtem ko dela kino s polno paro, četudi njegovi filmi niso ravno podučljivi. Tudi gostilne ne tarnajo o slabem posetu. Tako spričevalo ni prav nič razveseljivo in se bodo morali litijski delavci sami potruditi, da bomo imeli lepše mnenje o njih. Upajmo, da bodo nastopili boljši časi, ko se bo delavec zavedal velikega pomena obiskovanja poučnih predavanj in bo dvorana na pošti premala za vse one, ki bodo prihiteli na predavanja.

ZAGORJE.

Izvrševalni odbor NSZ je sklical za v nedeljo, dne 4. novembra točno ob 9. uri dopoldne v Sokolskem domu v Zagorju konferenco zastopnikov rudarjev iz krajev Zagorje, Trbovlje, Hrastnik, Laško in Senovo. Na tej konferenci bo delegat centrale, tovariš dr. J. Bohinjec obrazložil osnutek novega rudarskega zakona in se bo potem o tem vršila debata. Pozivamo zastopnike naših podružnic v teh krajih, da se te važne konference sigurno udeležijo po svojih zastopnikih, da povedo svoje mnenje in slišijo mnenje zastopnika centrale.

VIČ.

Podružnica Narodno strokovne zveze na Viču bo imela v sredo dne 7. novembra t. l. ob pol 8. uri zvečer na Strelišču pod Rožnikom članski sestanek, na katerega vabim vse članstvo. — Ponovno opozarjamo vse one zamudnike, ki še niso plačali članarine, da jo čimprej poravnajo. Podružnica ima tudi svoje obveznosti, katere mora poravnati in je zato dolžnost vsakega člana, da poravna članarino v redu in točno. — Neka naša članica je ugotovila, da prodaja neka prodajalna na Glincah testenino, v kateri so živalice in nesnaga. Dostavila je to podružničnemu zdravstvenemu odseku, ki je povzel potrebne korake, da se prodaja neužitne testenine prepreči. Enake slučaje je vselej naznaniti zdravstvenemu odseku.

KRAGUJEVAC.

Z veseljem sprejemamo slovenski delavci v Srbiji naš časopis »Delo«, ki nam prinaša toliko lepih strokovnih člankov, katerih smo posebno veseli. V tukajšnji tovarni nas je precej narodno zavednih delavcev. V zadnjem času smo pa zelo v skrbeh, ker se nam obetajo redukcije in nič ne vemo,

kdo bo prizadet. Akoravno je v Srbiji lepo, si vendar želimo v domovino, v Slovenijo, in bi se gotovo podali na pot, če le ne bi vladala tudi tam tako velika brezposelnost. Upamo pa na boljše čase, ko bo v naši ožji domovini dovolj kruha za vse nas. Naše tovariše, člane NSZ, tovariško pozdravljamo s pozivom, naj strnejo naše vrste, da bo naša organizacija močna in zmogovita. Zdravo! Vaš I. K.

ŽIRI.

Gotovo boste mislili, da smo pri nas že zaspali zimsko spanje, ker se nič ne oglasimo. Pa ni tako. Smo na delu in se trudimo oživeti delo v tukajšnji podružnici, kar je zelo težavno. Narodno zavednega delavstva je tukaj zelo veliko in vsi priznavajo nujno potrebo po strokovni organizaciji, vzlic temu pa gre stvar počasi izpod rok, vendar pa smo prepričani, da bomo v kratkem imeli podružnico, ki bo delala in koristila vsemu tukajšnjemu delavstvu, ki živi v mizernem stanju. V kratkem se bo vršil članski sestanek, na katerega že sedaj opozarjamo in vabimo vse naše člane in prijatelje, da se ga udeležijo v kar največjem številu.

VEVČE.

Pri nas smo še vedno v mezdnem gibanju, ker novo kolektivno pogodbo še nismo podpisali in se nam zdi, da se cela stvar nekam predolgo vleče. Že same razprave in pogajanja za sestavo nove kolektivne pogodbe so trajale celo večnost. Sedaj pa, ko je treba to delo sankcionirati in podpisati sklenjeno pogodbo, pa zopet traja že zelo dolgo in se bojimo, da zopet ne bo trajalo celo večnost. Delavstvo je sicer tudi z novo kolektivno pogodbo zelo nezadovoljno, ker jim ne bo nudila niti sence onega, kar so klerikalci obljubovali in posebno še povdarjali, da bodo vse dosegli, ker so v vladi. Posebno razočarani so delavski zapupniki, ki ne bodo mogli izpolniti onih obljub, ki so jih dali delavstvu, trdno uverjeni, da jih bo klerikalna vlada mogočno zaščitila. Če velja kje, velja tukaj znani srbski rek »uzdaj u se, i u svoje kljuse«. O tej naši stvari bomo še pisali, ko pride čas za to.

LOGATEC.

Izvrševalni odbor Narodno strokovne zveze sklicuje za v soboto, dne 3. t. m. ob 7. uri zvečer v prostorih gostilne g. Serinija odborovo sejo, na katero tem potom vabi vse odbornike in jih prosi, naj se seje sigurno in točno udeležijo. Seje se udeležijo tudi predsednik NSZ tovariš Rudolf Juvan, ki bo poročal o aktualnih delavskih vprašanjih in o nalogah, ki jih imamo izvršiti. Z ozirom na važnost te seje naj nihče ne manjka.

Po svetu

ELEKTRIČNA SMRT

V Chesterfieldu v Zedinjenih državah je moral splezati inženjer Almar Carstens na streho elektrarne in je slučajno stopil na vod. 33.000 voltov močan tok ga je vrgel več metrov stran. V bolnico prepeljani Carstens se je dobro počutil, ni imel nobenih bolečin in je celo zapustil posteljo. Sicer je slabo slišal, pa se je vendarle pogovarjal z zdravniki. Carstens je celo protestiral, ko so poklicali njegovo rodbino, češ da bo kmalu dober in da pojde domov. A samo malo časa se je tako dobro počutil. Nenadoma se je zrušil kakor od kapi zadet na tla in umrl kljub vsemu prizadevanju zdravnikov.

NAGI POŠTARJI

Iz Nove Zelandije vozijo parniki redno na otočja Fidži, Tonga in Samoa. Ustavijo pa se le ob večjih otokih. Pri manjših naselbinah samo izročajo oz. odpeljejo pošto. Ko se parnik bliža otoku, privlečejo poštni uslužbenci na krov velik pločevinast cilind, vtaknejo vanj pisma in novine ter natesno privijejo pokrov. Potem parnik zatuli in kmalu priplava osem poštarjev. Veslajo z rokami in nogami ter ima vsak dolg kolni papir zavita pošta. Plavači se vle-

s prečko na koncu, kjer binglja v ovoj-žejo ob parniku na hrbe in pomolijo gori svoje sulice. Uradniki odvežejo pošte, jim vržejo pločevinaste škatle in parnik odvozi. Poštari pa podijo poštne skrinjice kakor žoge k otoku. Preplavati morajo več kilometrov, a to jim nič ne de; otočani so namreč izvrstni plavači. S čolnom pa ne morejo priti, ker so nekateri izmed koralnih otokov preveč obdani s tolmuni in čer-mi.

REŠILNI SIRUP

Ameriška jadrnica »Dora« se je na čudežen način rešila pogibelji. Sredi Oceana jo je zasačil hud vihar. Valovi so hoteli obrniti ladjo. Kapitan je izpraznil sode s 30.000 l surovega sladkorja, da olajša ladjo. Mornarji so bili obupani in so pričakovali smrti. A v morje zliti sladkor je nenadoma pomiril valove. »Dora« je stala kakor sredi tihega jezera, med tem ko je besnela vse okoli burja. Čakala je več ur in ko se je morje pomirilo, je srečno dospela v Filadelfijo. Oblasti so čestitale moštvo. Samo lastnik sladkorja ni bil nič zadovoljen. Izvedenci pa ne razumejo, kako je mogel ostati sirup na površini, ne da bi ga raztepli valovi na vse strani in razredčili.